

Bijdrage aan het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer van de vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake het Advies bezuinigingen cultuur 2013-2016, gehouden op 20 juni 2011

Carolien Gehrels, wethouder Kunst en Cultuur, gemeente Amsterdam

Geachte commissie,

Dank voor uw uitnodiging. Ik ben blij dat wij als lokaal bestuurders en provincies zelf met u in gesprek kunnen. Ik zit hier als wethouder kunst en cultuur van Amsterdam, de culturele hoofdstad van Nederland. En het is in die hoedanigheid dat ik u een verbindingsvoorstel wil voorleggen dat ten goede komt aan de kunst en cultuur in het hele land.

Een voorstel dat het beste van het advies van de Raad voor Cultuur en van de plannen van het kabinet verbindt. Dat ik, in de context van een nog steeds grote bezuiniging, toch zou willen bestempelen als een win-win situatie: een verstandig compromis dat realistisch is, bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de politiek en recht doet aan de samenwerking tussen rijk, gemeenten en het culturele veld. Dat zorgt voor het behoud van de kunst en cultuur die zo van belang is voor de Nederlandse identiteit en reputatie, waar we allen trots op zouden moeten zijn. En een voorstel waarvoor u – ik zeg het maar direct – bereid moet zijn om rond de 50 miljoen euro minder te bezuinigen.

Mijn voorstel neemt het advies van de Raad voor Cultuur als uitgangspunt, en combineert dat met de punten waarin het kabinet extra geld stopt: internationale excellentie, musea en erfgoed. Met het advies van de Raad voor Cultuur hebben het kabinet en de Tweede Kamer een kwalitatief, deskundig, onafhankelijk en gebalanceerd oordeel ontvangen over de manier waarop bezuinigd kan worden. Het past niet in de Nederlandse verhoudingen om deze onafhankelijke adviescommissie van de regering, die alles op alles heeft gezet om de adviesopdracht te vervullen, vervolgens voor een groot deel te negeren. U wilt net als ik een “objectief”, onafhankelijk – en geen politiek – oordeel over kunst en cultuur.

Het past ook niet bij de verhoudingen tussen rijk en gemeenten, en bij de historische verdeling van verantwoordelijkheden, om deze bezuiniging eenzijdig op te leggen. Het kabinet legt een grote last bij de lokale overheden.

De staatssecretaris heeft ervoor gekozen niet samen te werken met andere overheden. Hij heeft ons voor een *fait accompli* gesteld. Daarmee brengt hij ons in een bijzonder lastige positie. De staatssecretaris suggereert in zijn brief dat hij met de gemeenten heeft overlegd, maar hij heeft *tegen* de gemeenten gesproken, niet *met*. Hij heeft zijn keuzes de afgelopen weken alleen gemaakt. Een paar dingen daarover.

Ten eerste. Daar waar Zijlstra keuzes maakt, is het de vraag op basis waarvan. Gewetensvraag: moeten onze gemeentelijke kunstraden met de gezamenlijke gesubsidieerde instellingen - en dat zijn er veel - meegaan in deze kwaliteitsoordelen van Zijlstra? Doorbreekt Zijlstra daarmee niet een lange traditie die ook altijd door liberalen nadrukkelijk is gekoesterd?

Ten tweede. Daar waar Zijlstra keuzes maakt, is het de vraag of hij die gestand kan doen. Voorbeeld: De gemeente Amsterdam geeft Het Nationaal Ballet ook een jaarlijkse subsidie van 5 miljoen plus 6 miljoen per jaar voor het Muziektheater. 11 miljoen voor internationale excellentie in de dans. Heel goed. Internationale excellentie. Voor tweederde lokaal gesubsidieerd. Maar niet met ons overeengekomen. Moeten en kunnen wij dat blijven doen? Gaat de Amsterdamse Kunstraad tot eenzelfde kwaliteitsoordeel komen als Zijlstra, of adviseren zij om te gaan voor bijvoorbeeld ICK Amsterdam van Emio Greco??

Deze keuzes van de staatssecretaris zullen leiden tot een grote verdeeldheid in stad en land en tussen sectoren en instellingen. Waarin iedereen zal kijken naar 'what's in it for me?', ten koste van de collegialiteit. En waarin subjectieve conservatieve compromissen eerder steun vinden dan creatieve innovatie. U ziet ongetwijfeld, net als ik, dat deze beweging sinds 10 juni steeds sterker is geworden. De grote vraag is of op deze manier het systeem

nog wel werkt. Of er niet een paar essentiële onderdelen vergeten of wegbezuinigd zijn.

Wij willen net als in voorgaande periodes met de staatssecretaris tot een convenant komen. Laten wij hier de komende maanden *wel* tijd aan besteden. Dat is behoorlijk bestuur, het gaat hier immers om de lange lijnen in de culturele ontwikkeling van stad en land. De lange lijnen zoals Thorbecke vond dat de politiek die moet schetsen. Die niet met een pennenstreek van een staatssecretaris in een maand bepaald kunnen worden. Daarvoor is het Huis van Thorbecke toch te stevig zou je denken. Het staat er al enige tijd.... Laten we nadenken over een productief systeem dat we met elkaar in stand kunnen houden, desnoods met minder geld.

Met het volgen van ons verbindingsvoorstel maakt u een aantal dingen mogelijk:

1. U voorkomt een kapitaalvernietiging van instellingen, activiteiten en cultuurgebouwen die voor Nederland meer opleveren dan ze kosten. Voor wat betreft cultuurgebouwen gaat het in Amsterdam in de laatste 10 jaar al over ongeveer 1 miljard euro die is geïnvesteerd.....
2. U zorgt voor een top die gefundeerd wordt door een sterke basis. Waarbij het midden zorgt voor een goede wisselwerking, zodat er over 10 jaar ook een top is.
3. U stelt de staatssecretaris in de gelegenheid om over zijn plannen en de gevolgen ervan alsnog met de provincies, de gemeenten en de landelijke fondsen te overleggen. De gemeenten gaan ervan uit dat er nog gesprekken volgen om tot een convenant te komen.
4. U zorgt voor een gefaseerde invoering die instellingen de kans geeft om daadwerkelijk anders te werken en hun ondernemerschap uit te bouwen. Dit kabinet zegt de middelen die vrij komen door een invoering in 2013 nodig te hebben voor frictiekosten. Een gefaseerde invoering is in mijn ogen veel constructiever dan het betalen van frictiekosten. Ik wil hierbij nadrukkelijk onderstrepen dat de G9 wel gepleit hebben voor duidelijkheid voor de instellingen *vóór* 2013, maar *niet* voor een volledige bezuiniging vanaf 2013. Als de staatssecretaris, wellicht ten behoeve

van zijn eigen tijdspad, de indruk heeft laten ontstaan dat dat wel zo is, dan is dat onterecht. Zo is dat niet!

5. U hecht er ongetwijfeld belang aan dat wij als gemeenten alles buiten de BIS toch blijven cofinancieren. Dan moet vierjarige subsidiëring via de fondsen mogelijk blijven. Nu dreigen alleen al in Amsterdam zeker 60 instellingen hun structurele financiering te verliezen. Sommigen daarvan zijn instellingen die gezien de kwaliteit van hun werk, en de inkomsten die zij daaruit halen, paradepaard van de kunst en cultuur zijn. Vierjarige financiering is voor hen noodzakelijk.

Financieel is dit voorstel om rond de 50 miljoen minder te bezuinigen haalbaar: een kwestie van willen en niet van kunnen. Zo zou er dekking gevonden kunnen worden in de nieuwe plannen van de minister van economische zaken voor innovatie en lastenverlichting voor het MKB. Hier zou de culturele sector net zo goed onderdeel van kunnen zijn.

Tenslotte

“Wie hard werkt, verdient beter”, was een campagneslogan van een van de partijen in deze regeringscoalitie. De culturele sector heeft zich de afgelopen decennia vergaand geprofessionaliseerd en acteert op zeer hoogstaand niveau, niet alleen artistiek, maar ook bedrijfsmatig. Er wordt keihard gewerkt. Als u wilt dat anderen- gemeenten, bedrijven en mecenasen- in de financiering stappen, dan zou u dit moeten waarderen en uitdragen.

Ik wens u als Tweede Kamer het leiderschap en het lef toe om het beste van de twee plannen te combineren. Zo maakt u het beste voor de kunst en cultuur mogelijk, onder dit gesternte. Ik hoop dat dit voorstel de basis vormt om het gesprek met de gemeenten, provincies, landelijke fondsen en het veld te werkelijk te voeren.

Noot voor de pers: gesproken tekst geldt. Voor vragen kunt u contact opnemen met Bas Bruijn, voorlichter gemeente Amsterdam:

b.bruijn@amsterdam.nl, 06 13 44 79 40